

עין משפט
גור מצוה

למ:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

(6) שביעית פ"ט מ"א,
(7) ר"ה ד': קדושין כ':
בבב"ב פ"ב מ"א, (8) וע"ה
מס' קדושין כ': ד"ה
אחרון; (9) ז"ל דל"ה,

תורה אור השלם

1. ויזמן ליהם המלך דבר
יום ביטום מלך כג המלך
ומיין משקיו ולגדלם
שנים שלוש ומקצתם
יעמדו לפני המלך.
דניאל א ה

הנהגות הב"ח

(6) תוב' ד"ה ב"ח דמון
וכו' ממל' אתה אומר
תתנה;

לענין רש"י

רד"א, פ"ג (צמח).
הנפלי"ש (דפרי"ש).
המזין (צמח, ברומיו).
אורלי"ש (אורש"י).
המצרי"ש (צמח).
אישפ"ש (ש).
אשפ"ש (ש).
מול"ד (פולש"ד).
רגלה, חללונת (עשב כר).
אלינ"ד, כוסב.
קריש"ן, שוליס.
אפי"א, כרס.
אורי"א, אריה (צמח).

מוסף רש"י

אתרוג שוה לאילן
בג' דרכים. עולה ונשני
טהב כי כאלו ולענין
שביעית הילכן כפירוש
אחר המטה כאלו ולא
אחר לקטת כירק (נדושי)
(כ): א': שיה לאילן ללך
אחר המטה לענין ערלה
ורכני ושביעית (ד"ה ז"א).

וכא. חזר זה ואוכל אותם הפירות בקדושת שביעית אכילה ושמייה
וכינה והדלקת הגר שהן הנאות המותרות כהן כדמפרש במס' שביעית
(פ"ח מ"ג): "בד"א. דמון ג' סעודות מיהא מותרים בלוקח מן המופקר
שראה חזר זה שמתקטו פירות הללו כשדה המופקר שאין ע"ה זה
שומרו האיל ולא ראינוהו חסוד מותר

ובא ואוכלן בקדושת שביעית "בד"א בלוקח
מן המופקר אבל בלוקח מן המושומר אפילו
בכחצי איסר אסור מתיב רב ששת ומן
המופקר ג' סעודות ותו לא ורמינהו י' הפיגם
והירבוזין והשיטים וחללונות והכוסבר
שבהרים והכרפס שבנהרות והגרגיר של
אפר פטורין מן המעשר וניקחין מכל אדם
בשביעית לפי שאין כיוצא בהן נשמר הוא
מותיב לה והוא מפרק לה 'בכדי וכן שנו וכן
אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכדי מן
שנו מאי משמע דהאי מן לישנא דמוזני הוא
הכתוב ויזמן להם המלך וגו' אי הכי לולב
נמי לולב בר ששית הנכנס לשביעית הוא אי
הכי אתרוג נמי בת ששית הנכנסת לשביעית
היא אתרוג בתר לקיטה אוליין והא בין ר"ג ובין
ר' אליעזר לענין שביעית אתרוג בתר הנמטה
אוליין דתנן אתרוג שוה לאילן בג' דרכים
ילקח בדרך אחד שוה לאילן בג' דרכים
ילקחהו ולרבעי ולשביעית ולירק בדרך אחד
שבשעת

אין לו חלק ומחלה עמך בדבר שאין לו חלק ומחלה עמך ויעול מעשרותיו
לא הפקר לקט שכחה ופאה שיש לו חלק עמך; וניקחין מכל אדם
בשביעית. ואף על גב דשביעית נהגה במופקרים מפני שאין כיוצא
בהן נשמר והוה ליה לוקח מן המופקר ואף על גב דלא ידעינן ביה
כחא דודאי הפקיר מחויבנה ליה כהכי דאין דרך לשומרן לפיקח
מוסרין לו דמיהן ולא חשדינן ליה שיזייעם לנסורה אלמא כיוצא
מן המופקר מסרין טובא דהא ונקחין קמי משמע אפי' טובא; בכדי
מן. נכדי מוועמיו שני דנקחין והיינו שלש סעודות; ויזמן להם המלך.
לכרי סעודה משעתיה קרא דניחאל (א') ויזמן המלך ויפרנס המלך;
אי הכי. דאין מוסרין דמי שביעית לעם הארץ לולב נמי לא מוזני
מיניה שאף כי טהב שביעית וטעמא מפרס לקמן; ומשני לולב בר
ששית הנכנס לשביעית הוא. דעל כרחק בחמשה עשר יום שמרש
השנה עד החג לא גדל וקיימא לן אילן בתר חמשה אוליין ביה במכת
ראש השנה (דף ק"ג): אפרוג כפר לקיטה אוליין. דחוק משאר אילנות
ודעו כירק שכלו בו בתר לקיטה משום דגדל על כל מים כדאמרין
כ"ה (דף י"ד): ומבואה ואילנות גדלין על מי גשמים ואתרוג גדל על
כל מים משקין אותו ממיד כירק כדאמרין בפ"ק דקדושין (דף ק"ג):
בין לרא' בין לר"ג. דאפליגו באתרוג לענין מעשר מורו לענין
שביעית דבתר חמשה אוליין ביה: לערלה. טהבג בו כאלו וכן
רבעי טהבג בו: ולשביעית. דאוליין ביה לענין שביעית בתר חמשה:
שבשעת

מיהא לאכילה שרי דאי אסירי וכי דרך לקטו דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאסור אכילה דקמי רישא את ספית
קליקן לא תקיור מכלן סמכין על הספחים שהן אסורין ועוד כדולה סיפא דתאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ח) משמע דבסחם
שביעית אירי שדרך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה כולה דרשא דתורת כהנים: לרבעי. הך משנה אמיה מכלן דאמיה נטע
רבעי בפרק כ"ד מצרין (דף ק"ג): ולשביעית. ירק נמי אית ביה שביעית אלא מפרס בירושלמי פרק ג' דביטורים כגון אתרוג בת
ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאלו דבתר חמשה ואלו כירק דבתר לקיטה והא דלא תנא שוה לאילן לענין כלאים (ז' וולא) הוי כלא
הכנס מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שבת כאלו אע"ג דלאחר לקיטתו עשירו בירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאלו כדאמרין פ"ק דר"ה (דף
י': ועס) דלא תנא אלא מירי דבהא אוליין בתר חמשה ובהא אוליין בתר לקיטה וה"מ ואמאי לא אוליין באתרוג בתר לקיטה לכל דבר כיון דגדל על
כל מים בירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנגרן ומיקבך מה גרין ויקב שהן גדלין על רוב מים ומתעשרין על שנה שעברה ילאו
ירקות שגדליה על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ירק דרכנן מ"מ לענין שביעית דאורייתא דרשא גמורה היא וי"ל משום דדרשין
פ"ק דר"ה (דף י'). גבי ערלה פעמים שביעית ואסורים משום ערלה וה"מ דהכא משמע דאוליין בירק בתר לקיטה לענין שביעית ובמכת
שביעית (פ"ט מ"ח) תנן כל הספחים מותרין חוץ מספוחי כרוב ופירשו שם ע"פ הירושלמי דאירי כספוחי ששית הנכנסין לשביעית ומותרא
בהי היא דפ' מקום שנהגו (דף נ"א) ועס) דתניא איפכא אסורין חוץ מספוחי כרוב וגראה לפרש דהא דאוליין בירק בתר לקיטה היינו בשלא
נגמר גדולם בששית אלא נגמר גדולם בששית שרו בין לר"ע דרש שגדליה על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דרש שגדליה על מי שנה
שעברה פ"ק דר"ה (דף י"ד) מידי דהוה אלגליה הספחים דהתם שמע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה
דלר"י הגלילי כיון דנגמר גדולם ומלא גדיליה על מי שנה שעברה ומו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דמו לא גדלי על כל
מים ילא מתורת ירקות הגדלים על כל מים כדאמרין בירושלמי גבי גללים הספחים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מכיון שמע מהן מים שלשים
יום לפני ר"ה נשאו כעלל ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי אור דמותן כ"ה פ"ק (דף י"ב) דיבב להו שמואל דין ירק
דבתר לקיטה וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי עיקר אלא דנקט בכל דוכתי לקיטה משום דדרך ללקט בגמרא פרי והבטו גמר
פריים ביחד אלא שאין מתייבשין ביחד כדאמרין דעשויה פרכים פרכים ומיהו קשה מאתרוג דאמרין פרק קמא דר"ה (דף י"ד) באתרוג
שחטו פירותיה קודם חמשה עשר דאיך שבת ונקט באחד בשבת ומשמע משום דמספקא ליה אי אוליין באתרוג בתר חמשה כ"י
אליעזר

כד"א דמון שלם מיהא מותרין בלוקח מן ההפקר שראה חזר
זה שמתקטו פירות הללו כשדה המופקר שאין ע"ה זה
שומרן האיל ולא ראינוהו חסוד מותר למסור לו מעט אבל לא הרבה
שלא תהא עינו זרה להניעין אבל בלוקח מן המושומר שהשדה זו מקוד
משומר נגדר ופתח נעל זה נחמד

לענין שאינו מפקירן שאמרה תורה
תשמנה ונטשתה ואלו אכיוני עמך
והערמה היא שמוכרן על יד ק פי'
בקונט' ולא יתכן פי' זה לפי מה
שפירשנו בשם ר"ת פ"ב דמכות
(דף ק"ד) ועס) גבי שלי חסד ושל חברי
יכן לקטת ע"ה אינו חסוד אלא כ'
יודע ביה שהוא חסוד ואי נודאי חסוד
מייהי הכא א"כ מן המופקר נמי למסר
הפיגס וכי' וכל הני דחשיב החסד ואומר
ר"ת דפירות מן המושמר אסורין
כדדרש' בת"כ ואת ענבי מיריך לא
בגלור מן המופקר תהא בולר ואי תהא
בולר מן המושמר דמיריך משמע דזר
מהן בני אדם וכן פי' בקונט' בשם
רבותי כסוף בימות (דף קכ"ב) גבי
נכרי שהיה מוכר פירות בשוק ואמר
פירות הללו של ערלה הם של נטע
רבעי הם של עוקה הם לא אמר ולא
כלום לא נמכרו זה אלא להשביח מקחו
לומרם של עוקה מפרנס מעוקב וגר
סביב לו והיא שביעית והקשה שם
בקונטרס על פירוש מה איסור יש
כאן אם עבר זמן הבעור לא שנה מן
אסור וקודם הזמן אלו ואלו מותרין ופירש שם דעוקה עיר שנאמר
ישראל ופירותיה משבחים ואם היה עובד כוכבים זה בחולה לארץ
ומשכן ואומר מעוקה הן אין מוששין לדבריו לענין שביעית דאין טהגין
בתו"ל דאמרין עמון ומלאך מעשרים מעשר עני בשביעית ולענין שלם
לעשר עליהן מפירות חו"ל משום מן הפטור על החיוב ופירוש ראשון נראה
לר"ת דמן המושמר אסורים דפרשית עוקה לשון ועוקה ויקבלו
(ישעיה ה) כמו בית יעקב היתה נקראת דתנן פרק ב' דר"ה (דף ק"ג):
ולהשביח מקחו אומר כל זה דפירות של ילדה טובים משל וקנה ופירות
הפדור השמור טובים משל הפקר שד הכל ממשמשים בהן וקשו להו
דיים וגם ממהרים ללקטם קודם שישולם והא דקאמר הכא אפי' כחאי
איסר אסור היינו משום דאסירי באכילה ושומרי ספוחים שביעית דפ'
הבית והעליה (ב"מ דף ק"ח) לא שומרים מן האכילה דלא היו לריבין
לשומרם מניי אדם דמאליהם היו פורשים כשהיו יודעין שהן לזוך
העומר ולא היו שומרין אותם אלא מבהמה מיה ועוף ומיהו קשה
לר"ת דלא אסר בת"כ מן המושמר אלא בצנייה כדרך הבגורים אבל ע"י
שינו שרי דקמתי סיפא מכאן (א) אמרו תאנה של שביעית אין קוללן
אותה במוקף אבל קולא בתרבי אין דורכין ענבים בת אכל דורך הוא
צערניה אין עושין ויהי' כדו וקוטב אבל כותש הוא ומכניס לבדיה
ואתן המושמר קאי ועוד דמשמעין משמע דלא אסר מן המושמר
אפילו כחאי איסר אלא לפי שמוסר דמי שביעית לחסוד אבל פירות

מיהא לאכילה שרי דאי אסירי וכי דרך לקטו דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאסור אכילה דקמי רישא את ספית
קליקן לא תקיור מכלן סמכין על הספחים שהן אסורין ועוד כדולה סיפא דתאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ח) משמע דבסחם
שביעית אירי שדרך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה כולה דרשא דתורת כהנים: לרבעי. הך משנה אמיה מכלן דאמיה נטע
רבעי בפרק כ"ד מצרין (דף ק"ג): ולשביעית. ירק נמי אית ביה שביעית אלא מפרס בירושלמי פרק ג' דביטורים כגון אתרוג בת
ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאלו דבתר חמשה ואלו כירק דבתר לקיטה והא דלא תנא שוה לאילן לענין כלאים (ז' וולא) הוי כלא
הכנס מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שבת כאלו אע"ג דלאחר לקיטתו עשירו בירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאלו כדאמרין פ"ק דר"ה (דף
י': ועס) דלא תנא אלא מירי דבהא אוליין בתר חמשה ובהא אוליין בתר לקיטה וה"מ ואמאי לא אוליין באתרוג בתר לקיטה לכל דבר כיון דגדל על
כל מים בירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנגרן ומיקבך מה גרין ויקב שהן גדלין על רוב מים ובתעשרין על שנה שעברה ילאו
ירקות שגדליה על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ירק דרכנן מ"מ לענין שביעית דאורייתא דרשא גמורה היא וי"ל משום דדרשין
פ"ק דר"ה (דף י'). גבי ערלה פעמים שביעית ואסורים משום ערלה וה"מ דהכא משמע דאוליין בירק בתר לקיטה לענין שביעית ובמכת
שביעית (פ"ט מ"ח) תנן כל הספחים מותרין חוץ מספוחי כרוב ופירשו שם ע"פ הירושלמי דאירי כספוחי ששית הנכנסין לשביעית ומותרא
בהי היא דפ' מקום שנהגו (דף נ"א) ועס) דתניא איפכא אסורין חוץ מספוחי כרוב וגראה לפרש דהא דאוליין בירק בתר לקיטה היינו בשלא
נגמר גדולם בששית אלא נגמר גדולם בששית שרו בין לר"ע דרש שגדליה על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דרש שגדליה על מי שנה
שעברה פ"ק דר"ה (דף י"ד) מידי דהוה אלגליה הספחים דהתם שמע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה
דלר"י הגלילי כיון דנגמר גדולם ומלא גדיליה על מי שנה שעברה ומו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דמו לא גדלי על כל
מים ילא מתורת ירקות הגדלים על כל מים כדאמרין בירושלמי גבי גללים הספחים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מכיון שמע מהן מים שלשים
יום לפני ר"ה נשאו כעלל ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי אור דמותן כ"ה פ"ק (דף י"ב) דיבב להו שמואל דין ירק
דבתר לקיטה וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי עיקר אלא דנקט בכל דוכתי לקיטה משום דדרך ללקט בגמרא פרי והבטו גמר
פריים ביחד אלא שאין מתייבשין ביחד כדאמרין דעשויה פרכים פרכים ומיהו קשה מאתרוג דאמרין פרק קמא דר"ה (דף י"ד) באתרוג
שחטו פירותיה קודם חמשה עשר דאיך שבת ונקט באחד בשבת ומשמע משום דמספקא ליה אי אוליין באתרוג בתר חמשה כ"י
אליעזר

מיהא לאכילה שרי דאי אסירי וכי דרך לקטו דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאסור אכילה דקמי רישא את ספית
קליקן לא תקיור מכלן סמכין על הספחים שהן אסורין ועוד כדולה סיפא דתאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ח) משמע דבסחם
שביעית אירי שדרך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה כולה דרשא דתורת כהנים: לרבעי. הך משנה אמיה מכלן דאמיה נטע
רבעי בפרק כ"ד מצרין (דף ק"ג): ולשביעית. ירק נמי אית ביה שביעית אלא מפרס בירושלמי פרק ג' דביטורים כגון אתרוג בת
ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאלו דבתר חמשה ואלו כירק דבתר לקיטה והא דלא תנא שוה לאילן לענין כלאים (ז' וולא) הוי כלא
הכנס מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שבת כאלו אע"ג דלאחר לקיטתו עשירו בירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאלו כדאמרין פ"ק דר"ה (דף
י': ועס) דלא תנא אלא מירי דבהא אוליין בתר חמשה ובהא אוליין בתר לקיטה וה"מ ואמאי לא אוליין באתרוג בתר לקיטה לכל דבר כיון דגדל על
כל מים בירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנגרן ומיקבך מה גרין ויקב שהן גדלין על רוב מים ובתעשרין על שנה שעברה ילאו
ירקות שגדליה על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ירק דרכנן מ"מ לענין שביעית דאורייתא דרשא גמורה היא וי"ל משום דדרשין
פ"ק דר"ה (דף י'). גבי ערלה פעמים שביעית ואסורים משום ערלה וה"מ דהכא משמע דאוליין בירק בתר לקיטה לענין שביעית ובמכת
שביעית (פ"ט מ"ח) תנן כל הספחים מותרין חוץ מספוחי כרוב ופירשו שם ע"פ הירושלמי דאירי כספוחי ששית הנכנסין לשביעית ומותרא
בהי היא דפ' מקום שנהגו (דף נ"א) ועס) דתניא איפכא אסורין חוץ מספוחי כרוב וגראה לפרש דהא דאוליין בירק בתר לקיטה היינו בשלא
נגמר גדולם בששית אלא נגמר גדולם בששית שרו בין לר"ע דרש שגדליה על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דרש שגדליה על מי שנה
שעברה פ"ק דר"ה (דף י"ד) מידי דהוה אלגליה הספחים דהתם שמע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה
דלר"י הגלילי כיון דנגמר גדולם ומלא גדיליה על מי שנה שעברה ומו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דמו לא גדלי על כל
מים ילא מתורת ירקות הגדלים על כל מים כדאמרין בירושלמי גבי גללים הספחים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מכיון שמע מהן מים שלשים
יום לפני ר"ה נשאו כעלל ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי אור דמותן כ"ה פ"ק (דף י"ב) דיבב להו שמואל דין ירק
דבתר לקיטה וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי עיקר אלא דנקט בכל דוכתי לקיטה משום דדרך ללקט בגמרא פרי והבטו גמר
פריים ביחד אלא שאין מתייבשין ביחד כדאמרין דעשויה פרכים פרכים ומיהו קשה מאתרוג דאמרין פרק קמא דר"ה (דף י"ד) באתרוג
שחטו פירותיה קודם חמשה עשר דאיך שבת ונקט באחד בשבת ומשמע משום דמספקא ליה אי אוליין באתרוג בתר חמשה כ"י
אליעזר